

Medeniyetleri buluşturan bir yazı: Goethe

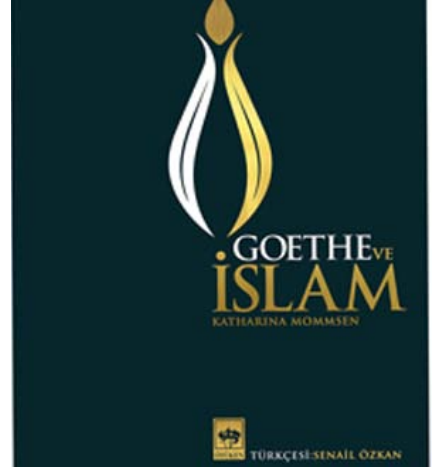
STAR - 13 Haziran 2013 Perşembe, 12:08

KATHARİNA MOMMSEN, GOETHE VE İSLAM'DA BAŞKA MEDENİYETLERE, DİNLERE VE YABANCI KÜLTÜRLERE AÇIKLIK BAKIMINDAN PROTOTİP OLARAK GÖRDÜĞÜ GOETHE'Yİ OKUMANIN ZORUNLULUĞUNA İŞARET EDİYOR.

Aydınlanma Çağı'nın dâhileri kendi kutsal kitaplarının yanında diğer kutsal kitapların da varlığından haberdar olarak bunu Hıristiyan dünyaya anlatma girişiminde bulundular. Romantik ekolün en büyük temsilcilerinden biri olan Goethe de bunlardan biridir.

İslam dininin hiç kabul görmediği ve önyargıların zihinleri bulandırdığı böylesine sıkıntılı bir dönemde Goethe'nin İslam kültürünü keşfedişindeki en önemli kılavuzu ve hocası olan 19.yüzyıl Alman düşünürlerinden Herder, bütün milletlerin dil, din, şiir ve edebiyat dünyaları ile tanınmasını amaçlamış, Goethe'nin de kendisi gibi bu konuda çığır açıcı çalışmalar yapmasını sağlamış. İnsanlığın gerçek kültür kökenine dönük araştırmalarıyla tanınan Herder Ideen zur Philosophie einer Geschichte der Menschheit, adlı eserinde Hz. Muhammed'in vahdet inancını yüceltir.

Herder'den başka Goethe'nin tefekkür ateşini tutuşturan, İslâm dinini savunan ve saygılı davranan o dönemin ünlü düşünürlerinden Leibniz ve Lessing de Kuran'ın öğretilerinden yola çıkarak yazdıkları eserlerle Goethe'ye katkıda bulundular. Leibniz İslam dininin tevhid öğretisini değerlendirirken; "Muhammed zamanla bu teolojinin önemli öğretilerinden kopmamıştır; kendisine inananlar bizzat bu dini, Hıristiyanlığın ulaşmadığı uzak Asya'nın ve Afrika'nın halkları arasında da yaymışlardır. Böylece onlar, birçok ülkede putperest bâtil inançları yıkmış ve yerine Allah'ın birliğine ve ölümsüzlüğe dayanan gerçek öğretiyi ulaştırmışlardır" der. Bütün dinlerin ışık kaynağı olan Doğu'nun büyüdü dünyası birçok düşünürü böylesine derinden etkilerken, İslam kültürünü anlama ve idrak noktasında Aydınlanma Çağının

materyalist görüşlerine itibar etmeyen Goethe bu dönemin en güçlü soluklarından biri olmuştur.

Katharina Mommsen, Goethe'nin İslam dini, klasik İslam kültürü, Hz. Muhammed'in şahsiyeti ve Kur'an-ı Kerim hakkındaki kritik düşüncelerini araştırdığı Goethe und der Islam (Goethe ve İslam) isimli kitabındaki derinlikli çalışmasında adeta bir Goethe âlimi olduğunu bize kanıtlıyor. Ötüken Yayınları arasından çıkan eser, mütercim Senail Özkan'ın mükemmel çevirisiyle Türkçe'ye kazandırılmış. Akademik kariyerine Berlin Üniversitesi'nde başlayan Mommsen, Kaliforniya'daki Stanford Üniversitesi'nden emekli olduktan sonra Goethe ile ilgili çok önemli eserler vermiş. Bunlardan bazıları; Goethe ve Binbir Gece, Goethe ve İslam, Goethe ve Arap Dünyası, Goethe ve Diez ve Goethe ve Dünya Kültürleri.

Avrupa'da derin bir tecessüsle uzun araştırmalarda bulunan Goethe, çocukluk yıllarından itibaren Müslümanların kutsal kitabına karşı yoğun bir alaka içerisindeydi. Hz. Muhammed hakkında uzun araştırmalara yönelen şair, onunla ilgili yazılan bütün önyargıları bir tarafa bırakıp, güçlü sezgileri ve aklî melekelerinin sağlamlığıyla O'nun insanlığı birleştirici yöndeki çabalarını takdire şayan bulur. Doğu Batı Divanı'nda yer alan Muhammed'in Nağmesi adlı geniş yankılar uyandıran şiiri de bu derin gözlemlerin sonucunda doğar.